

Att använda fler språk i klassrummet kan ge ett ökat lärande

Matti Karlström

Stockholms universitet och NATDID

När flerspråkiga elever i årskurs 3 fick använda båda sina språk kunde de uttrycka sig mer avancerat och på ett mer utvecklat sätt. Att använda hela sin språkliga repertoar blir till en resurs för eleverna, visar en studie från Stockholms universitet.

För att förstå naturvetenskap räcker det inte med att förstå alla de begrepp som presenteras i klassrummet. Det är också nödvändigt att förstå hur dessa begrepp hänger ihop i ett större sammanhang. Elever behöver mötas i samtal där de får diskutera, argumentera, förklara och generalisera för att utveckla en djupare förståelse för naturvetenskapen. Flerspråkiga elever lyckas dock många gånger sämre i de naturvetenskapliga ämnena än elever som bara talar svenska. Zeynep Ünsal, forskare från Stockholms universitet, har observerat en klass i årskurs 3 för att få kunskap om hur man kan ge flerspråkiga elever möjlighet till ett ökat lärande.

Figur 1. Möjligheten till att kunna använda hela sin språkliga repertoar gav eleverna större möjlighet att delta i den naturvetenskapliga undervisningen. (Fotograf: Peter Holgersson AB.)

Målet var att undersöka tvåspråkiga elevers språkanvändning i ett flerspråkigt klassrum och vad elevernas språkanvändning får för konsekvenser för deras lärande. Zeynep Ünsal och hennes kollegor visade i sin studie hur de flerspråkiga eleverna under sitt arbete med elektricitet kunde

använda hela sin språkrepertoar [1]. Eleverna använde både svenska och sitt andraspråk i samtalen i klassrummet, och kunde då på ett mindre begränsat sätt förklara, argumentera och generalisera. I samtalen beskrev eleverna de naturvetenskapliga termerna på svenska medan de använde båda sina språk för mer vardagliga ord.

Flerspråkiga elever begränsas i samtal med lärare

I klassen gick 31 elever, varav många var tvåspråkiga. Den grupp som särskilt studerades bestod av fyra turkisktalande elever som bott i Sverige hela sina liv. Zeynep Ünsal undersökte elevernas språkliga kommunikation i klassrummet i två olika situationer: dels då eleverna samtalade med läraren och dels då eleverna samtalade med varandra. Det är vanligt att samtalen mellan lärare och elever i det naturvetenskapliga klassrummet startar genom att läraren tar det första steget. Läraren ställer frågor till eleverna som svarar kortfattat, varefter svaren bedöms av läraren. Denna 'fråga-svar-bedömnings-metod' leder oftast endast till att eleverna återupprepar det de redan kan. Den här typen av samtal kan begränsa elevernas möjligheter att utveckla en djupare förståelse för det naturvetenskapliga innehållet.

Zeynep Ünsal observerade att många av samtalen mellan lärare och elever följde det beskrivna mönstret 'fråga-svar-bedömning'. Ibland blev dock eleverna i större utsträckning upptagna med att både förklara, generalisera, argumentera och diskutera. I dessa längre samtal mellan elever och lärare blev de flerspråkiga elevernas begränsade språkrepertoar i svenska ett större hinder för deras möjlighet att delta i samtalen än då de bara skulle svara på lärarens frågor. Samtalen mellan läraren och eleverna fördes på svenska eftersom läraren bara kunde tala svenska.

Flerspråkiga elever ges möjlighet när de samtalar med varandra

När eleverna arbetade med egna undersökningar var de indelade i mindre grupper utifrån sina andraspråk. Eleverna använde då omväxlande både svenska och turkiska. De naturvetenskapliga termerna benämndes på svenska, till exempel metall, trådspik och koppartråd, medan turkiska användes för mer vardagliga saker. Möjligheten till att kunna använda hela sin språkliga repertoar gjorde därför att eleverna i större utsträckning kunde förklara och diskutera vad de höll på med. Detta gav dem en större möjlighet att delta i den naturvetenskapliga undervisningen.

Ge alla elever möjlighet till lärande i naturvetenskap

I svensk grundskola sker undervisning oftast på svenska. Flerspråkiga elever kan få olika former av stöd, såsom att läsa Modersmål (tidigare 'hemspråk') eller att få studiehandledning kopplat till olika ämnen i skolan. Flerspråkiga elever kan också läsa ämnet Svenska som andraspråk i stället för Svenska. Enligt Zeynep Ünsal innebär detta en syn där flerspråkiga elevers språk är skilda åt i olika språkrepertoarer. Många studier visar dock på vikten av att flerspråkiga elever får använda bägge sina språk i kommunikationen i klassrummet som ett stöd när de lär sig. Ett sådant synsätt innebär att flerspråkiga elevers båda språk samspelar och kan ses som sammanflätade till en gemensam språkrepertoar.

Att planera undervisning för en klass där många av eleverna är tvåspråkiga kan ses som en utmaning. Än mer utmanande kan det vara då eleverna i en klass har olika andraspråk. Detta samtidigt som de flesta lärare i den svenska skolan saknar möjligheten att undervisa på något annat språk än just svenska. En möjlig lösning är att låta eleverna få använda sitt andraspråk i undervisningen, alltså att de får en möjlighet att använda hela sin språkrepertoar. När elever får utnyttja hela sin språkrepertoar så ökar också möjligheten att delta i undervisningen, vilket kan ge ett ökat lärande.

Referenser

1. Ünsal Z, Jakobson B, Molander B-O, Wickman P-O. Language use in a multilingual class: A study of the relation between bilingual students' languages and their meaning-making in science. *Research in Science Education*. 2017;48(5).
<https://doi.org/10.1007/s11165-016-9597-8>